

VYSOKÁ PŘEDSTAVITELKA
UNIE PRO ZAHRANIČNÍ
VĚCI A BEZPEČNOSTNÍ
POLITIKU

V Bruselu dne 27.4.2016
JOIN(2016) 21 final

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Integrovaná politika Evropské unie pro Arktidu

SPOLEČNÉ SDĚLENÍ EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Integrovaná politika Evropské unie pro Arktidu

ÚVOD

Bezpečná, stabilní, udržitelná a prosperující Arktida je důležitá nejen pro samotný region, ale i pro Evropskou unii (EU) a pro svět. EU má strategický zájem na tom, aby hrála v arktické oblasti klíčovou úlohu.

V Arktidě má svá území osm států: Kanada, Dánské království¹, Finsko, Island, Norsko, Rusko, Švédsko a Spojené státy americké. Tři členské státy EU jsou proto rovněž státy Arktidy, zatímco Island a Norsko jsou členskými státy Evropského hospodářského prostoru². Arktida je domovem několika původních národů³. Do arktické oblasti rovněž náleží Severní ledový oceán a s ním sousedící moře. I když primární odpovědnost za řešení otázek na svých územích mají státy Arktidy, mnohé z otázek dotýkajících se arktické oblasti, kterými se toto společné sdělení zabývá, mohou být efektivněji řešeny prostřednictvím regionální nebo mnohostranné spolupráce. Zapojení EU je proto důležité.

V návaznosti na předcházející iniciativy⁴ nastiňuje toto společné sdělení politiku EU, která se zaměřuje na podporu **mezinárodní spolupráce** v reakci na dopady **změny klimatu** na křehké prostředí Arktidy a na prosazování a podporu **udržitelného rozvoje**, a to zejména v evropské části Arktidy.

V posledních letech úloha Arktidy ve **změně klimatu** narůstá na významu⁵. Arktida se otepluje téměř dvojnásobným tempem, než činí celosvětový průměr. Zatímco v minulosti se pozornost zaměřovala téměř výhradně na účinky změny klimatu na Arktidu, poslední dobou stále roste povědomí o tom, že cyklické negativní vlivy přeměňují Arktidu na oblast, která ke vzniku změny klimatu sama přispívá. Součástí širšího úsilí EU v boji se změnou klimatu je

¹ Dánské království sestává z Dánska, Grónska a Faerských ostrovů.

² Island a Norsko jsou rovněž zeměmi přidruženými k rámcovému programu pro výzkum a inovace Horizont 2020.

³ Saamové a Inuité jsou jediné vnitrostátně uznávané původní národy, které žijí zčásti na území členských států EU. Grónsko má úzký vztah k EU na základě svého statusu jako jedno ze zámořských zemí a území přidružených k EU.

⁴ Zejména KOM/2008/0763 v konečném znění, JOIN(2012) 19 final a SWD(2012) 182 final a SWD(2012) 183 final.

⁵ Mimořádnou zranitelnost Arktidy vůči dopadům změn klimatu zmiňuje konkrétně sdělení Komise „Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu“, COM(2013) 216 final.

pochopení této dynamiky a účast na vytváření zvláštních strategií pro zmírňování změny klimatu v Arktidě a přizpůsobování se této změně⁶.

Jsou potřebné adaptační strategie, které by pomáhaly obyvatelům Arktidy reagovat na vážné problémy, kterým v důsledku změny klimatu čelí. Politika EU pro Arktidu bude důležitým prvkem při provádění celosvětové dohody, které bylo dosaženo na 21. konferenci smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v prosinci 2015 a která stanoví globální akční plán, jehož cílem je omezit globální oteplování na méně než 2 °C. Pro Evropskou unii tato Pařížská dohoda představuje ambiciózní, vyváženou, nestrannou a právně závaznou dohodu a znamená rozhodující obrat směrem ke komplexním a kolektivním opatřením zaměřeným proti změně klimatu. Pokud bude Pařížská dohoda provedena, zrychlí přechod k celosvětové ekonomice odolné vůči změně klimatu a z hlediska změny klimatu neutrální.

S ohledem na důležitou úlohu Arktidy jako prvku, který reguluje klima na planetě a který funguje jako místo pro dálkové znečišťování, má EU povinnost chránit **prostředí Arktidy** a posilovat odolnost jejího ekosystému.

EU by rovněž měla v Arktidě podporovat **udržitelný rozvoj** jak s ohledem na tradiční způsoby obživy osob žijících v oblasti, tak na dopad hospodářského rozvoje na křehké prostředí Arktidy. EU by měla přispívat ke zvýšení hospodářské, sociální a environmentální odolnosti společností v Arktidě.

Řada činností a rozhodnutí EU má dopad na hospodářský rozvoj v arktické oblasti⁷. EU je například hlavním spotřebitelem produktů pocházejících ze států Arktidy, jako jsou produkty z ryb a energie⁸. Udržitelný rozvoj v oblasti mohou pomoci posílit investice evropských společností, a to případně za pomoci evropských strukturálních a investičních fondů (fondů ESI) a iniciativ v rámci investičního plánu pro Evropu. Podle nedávné zprávy představovaly odhadované investiční příležitosti jen v Barentsově regionu 140 miliard EUR⁹. Rozvoji místních modelů udržitelného růstu a vytváření pracovních míst v evropské Arktidě s potenciálními přínosy pro celou EU může napomoci regionální „strategie inteligentní specializace“ v kombinaci s financováním z EU. Nadcházející finské předsednictví Arktické rady (2017–2019) nabídne příležitost vnést do práce Arktické rady evropské myšlenky a iniciativy.

V posledních letech nabývá arktická oblast vzhledem k rostoucímu environmentálnímu, sociálnímu a strategickému významu na důležitosti v **mezinárodních vztazích**. EU se již značně podílí na výzkumu Arktidy, satelitním pozorování a regionálním rozvoji, jakož i na

⁶ V souladu s rámcem politiky EU v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030, který přijali hlavní představitelé států a vlád v Evropské radě ve dnech 23. a 24. října 2014 (EUCO 169/14).

⁷ Zpráva „Hodnocení ekologické stopy EU v arktické oblasti a souvisejících politik“ (EU Arctic Footprint and Policy Assessment), EcoLogic, Berlín, 2010 (http://arctic-footprint.eu/sites/default/files/AFPA_Final_Report.pdf).

⁸ EU v roce 2014 dovezla 24 % produktů z ryb z Norska, tzn. 1,5 milionu tun v hodnotě 4,8 miliard EUR. (Zdroj: Eurostat/EUMOFA). Třetina ropy a dvě třetiny plynu dovozených do EU pochází z Norska a Ruska (Zdroj: Eurostat).

⁹ Strategická vize pro sever (A Strategic Vision for the North), Paavo Lipponen, květen 2015.

práci Arktické rady¹⁰, zatímco země nacházející se mimo Arktidu jako Čína, Indie, Korejská republika a Singapur mají nyní status pozorovatele.

Zatímco změny ovlivňující Arktidu představují pro místní komunity příležitosti, mají rovněž potenciál zvyšovat napětí v oblasti, např. soutěžením o zdroje a zvýšenou hospodářskou činností. Na Arktidu se rovněž vztahují mezinárodní právní rámce jako Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (UNCLOS) a Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu. Více než kdy předtím je nyní důležité zajistit, aby Arktida zůstávala oblastí míru, prosperity a konstruktivní mezinárodní spolupráce.

Světové oceány jsou důležitými zdroji, ale dostávají se pod stále větší a větší tlak, a pokud nebude zvýšená činnost řádně řízena, hrozí jejich další poškození. Právě v této souvislosti se EU snaží prosadit program pro správu oceánů. Potřeba pevného rámce pro rozumné správcovství je v Arktidě mimořádně vysoká. Na rozsáhlé části oblastí volného moře, jež nespádají do jurisdikce jednotlivých států, se v současné době nevztahují zvláštní úmluvy pro řízení hospodářských činností ani neexistují dostatečné vědecké poznatky o přímořských oblastech. Vzhledem ke změně klimatu a rostoucí lidské činnosti v oblasti nás proto ještě čeká při ochraně volných moří Arktidy mnoho práce.

Na tomto základě vydalo několik členských států v minulých letech národní rámce politiky pro Arktidu¹¹. V roce 2014 vyzvala Rada a Evropský parlament Komisi a vysokou představitelku pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku k vytvoření integrované politiky týkající se záležitostí Arktidy a k vytvoření soudržnějšího rámce pro opatření EU a programy financování. V návaznosti na to se proto navrhuje integrovaná politika EU pro Arktidu ve třech prioritních oblastech:

1. změna klimatu a ochrana životního prostředí Arktidy;
2. udržitelný rozvoj v Arktidě a jejím okolí;
3. mezinárodní spolupráce v otázkách Arktidy.

EU by měla přikládat mimořádnou pozornost výzkumu, vědě a inovacím, které hrají klíčovou úlohu napříč všemi třemi prioritními oblastmi. Opatření v prioritních oblastech by měla přispívat k provedení dokumentu Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 a měla by být v souladu se 17 cíli udržitelného rozvoje, které přijala Organizace spojených národů v září 2015.

¹⁰ Tři členské státy EU jsou řádnými členy Arktické rady (Finsko, Dánské království a Švédsko), sedm členských států EU (Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Polsko, Španělsko, Spojené království) jsou v Arktické radě pozorovateli.

¹¹ Dánsko, Finsko, Německo, Itálie, Polsko, Švédsko a Spojené království. Nizozemsko, Francie a Španělsko vydají své dokumenty týkající se arktické či polární politiky v roce 2016. Mezi země, které nejsou členy EU, jež pro Arktidu vydaly strategii nebo politický dokument, patří Kanada, Island, Indie, Japonsko, Norsko, Ruská federace a Spojené státy americké.

1. ZMĚNA KLIMATU A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ARKTIDY

Problematika

Změna klimatu představuje značné riziko. V Arktidě, kde od roku 1979 ubylo více než 40 % mořského ledu přítomného během letního období, jsou její dopady viditelné¹². Jsou ohroženy citlivé ekosystémy Arktidy a změna klimatu přímo ovlivňuje tradiční způsob obživy původních obyvatel. Tající permafrost v jedné z nejchladnějších částí světa způsobuje přesuny půdy a poškozuje tím přírodní stanoviště a infrastrukturu. Odhaduje se, že potenciální škody dosahují stovek miliard eur¹³. Rostoucí teploty přispívají k tání ledové vrstvy v Grónsku, zvyšují hladiny moře a hrají významnou úlohu v měnících se srážkových modelech na severní polokouli.

Zvládnutí této situace vyžaduje užší a soudržnější spolupráci v oblasti adaptace na změnu klimatu v Arktidě i snižování množství skleníkových plynů.

Podle páté hodnotící zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu se od počátku 80. let 20. století zvýšily teploty permafrostu ve většině oblastí¹⁴. Skleníkové plyny z permafrostu unikají rostoucím tempem do atmosféry. Tající permafrost má potenciál uvolňovat oxid uhličitý a metan na úrovni několikanásobku stávajících ročních emisí skleníkových plynů pocházejících ze zdrojů lidské činnosti, jako je např. používání fosilních paliv. To by mohlo přinést změnu klimatu v Arktidě i na celé zemi.

Arktida je domovem několika citlivých ekosystémů, které jsou naopak domovem mnohých endemických druhů. Více než polovina mokřadů na světě, které jsou nezbytné pro čištění vod, protipovodňovou ochranu a stabilitu pobřeží, se nachází v arktické a subarktické oblasti. Vzhledem k tomu, že ryba se nachází ve spodní části důležitých potravinových řetězců, jsou arktické mořské ekosystémy zásadní pro rybolov. Tyto ekosystémy neovlivňuje pouze změna klimatu, ale rovněž znečištění a invazní nepůvodní druhy. Ochrana biodiverzity a životaschopnosti ekosystémů v Arktidě zůstane celosvětovým úkolem.

Politická reakce

1.1 Výzkum

Pro naši reakci je zásadní lépe pochopit situaci, které oblast čelí, a z tohoto důvodu je EU hlavním subjektem přispívajícím k **výzkumu Arktidy**. Během posledních desetiletí bylo věnováno úsilí programům pozorování a sledování Arktidy, jakož i řadě výzkumných projektů, ale arktické systémy, jejich fungování a možné reakce na různé podněty stále nebyly pochopeny a zůstávají ve velké míře neznámé.

¹² Například: <http://climate.nasa.gov/vital-signs/arctic-sea-ice/>

¹³ Například v důsledku zmenšené tloušťky a rozsahu mořského ledu, méně předvídatelného počasí, silných bouřek, zvyšování úrovně moře, měnícího se sezónního tání/zamrznání řek a jezer, změn v druzích sněhu a času sněžení, většího růstu keřů, tání permafrostu a eroze související s bouřkami, které naopak způsobují vážný úbytek souše v některých oblastech, takže musí být přemísťovány celé komunity.

¹⁴ Do konce 21. století by se rozsah permafrostu v blízkosti povrchu mohl snížit o 37–81 %

Očekává se, že EU udrží financování výzkumu Arktidy (přibližně 200 milionů EUR v minulém desetiletí) v rámci programu Horizont 2020 (2014–2020) na stávající úrovni. EU již vyčlenila **40 milionů EUR v rámci pracovního programu na období 2016–2017** na výzkum související s Arktidou. Tento program se zaměří na integrovaný systém pozorování, přičemž bude studovat dopad změn v Arktidě na počasí a klima severní polokoule a vliv změny klimatu na permafrost Arktidy a sociálně-ekonomický dopad této změny. Dále jsou na financování činností výzkumu a inovací v oblasti změny klimatu a životního prostředí v Arktidě věnovány finanční prostředky z evropských strukturálních a investičních fondů.

Ústředním bodem úsilí EU v oblasti výzkumu Arktidy bude **iniciativa EU-PolarNet**, která poskytuje podporu konsorciu sdružujícímu na úrovni celé EU odborné znalosti a infrastrukturu pro polární výzkum v zájmu lepší asimilace vědeckých a operačních schopností Evropy v polárních oblastech. Celkem 22 evropských výzkumných ústavů bude v rámci iniciativy EU-PolarNet vytvářet a realizovat integrovaný evropský polární výzkumný program. Součástí tohoto projektu je rovněž spolupráce s výzkumnými organizacemi z Kanady, Ruska a USA.

Výzkum EU v oblasti změny klimatu v Arktidě bude rovněž podporován v rámci **vesmírných programů EU**. Operační infrastruktura a služby programu Copernicus budou poskytovat vstupy pro činnosti v rámci výzkumu Arktidy, včetně sledování počasí, sledování klimatických proměnných a tloušťky ledu a lepšího modelování oceánů. Navíc bude Evropská komise podporovat zřízení integrovaného arktického systému pozorování Země na Špicberkách – multidisciplinární a nadnárodní výzkumné infrastruktury, která je geograficky rozmístěna na celých Špicberkách, což bude prospěšné pro budoucí sledování celé Arktidy.

Aby se zlepšilo politické a hospodářské propojení a zachovaly dobré vztahy s klíčovými zeměmi v oblasti, měla by EU dále prosazovat a usnadňovat účinnou mezinárodní vědeckou spolupráci formou podpory **nadnárodního přístupu k výzkumné infrastruktuře a veřejně přístupných zdrojů dat**. Navíc by EU měla nadále podporovat práci skupiny vyšších úředníků¹⁵ na mezinárodní výzkumné infrastruktuře.

V neposlední řadě EU přispívá prostřednictvím programu Horizont 2020 k celoarktickým iniciativám pozorování, jako jsou iniciativy, které prosazuje Arktická rada se SAON¹⁶ nebo iniciativa GEO Cold Region¹⁷, jejichž cílem je prostřednictvím výzkumu zřídit dlouhodobé operační systémy.

¹⁵ Skupina „Carnegie Group“ sestávající z vědeckých poradců ze zemí G8 + 5 zřídila skupinu vyšších úředníků pracujících na světové výzkumné infrastruktuře s cílem dosáhnout shody o záležitostech, jako např. správa, financování a řízení rozsáhlé výzkumné infrastruktury. Členem této skupiny vyšších úředníků je i Evropská komise.

¹⁶ Podpůrné arktické pozorovací síť: <http://www.arcticobserving.org/>

¹⁷ <https://www.earthobservations.org/index.php>

1.2 Zmírňování změny klimatu a strategie přizpůsobování se této změně

V reakci na problém, který představuje změna klimatu v Arktidě, je v souladu s Pařížskou dohodou cílem EU **omezit zvýšení průměrné globální teploty** výrazně pod 2 °C a snažit se omezit zvýšení teploty k 1,5 °C. EU se již zavázala dosáhnout do roku 2030 alespoň 40% snížení domácích emisí skleníkových plynů a do roku 2050 snížení o 80 % ve srovnání s úrovněmi v roce 1990. Závazku pro rok 2030 bude dosaženo zavedením zamýšleného vnitrostátně stanoveného příspěvku zemí EU podle Pařížské dohody. EU se rovněž zavázala využít 20 % rozpočtu EU na cíle spojené s klimatem.

Vzhledem k tomu, že je změna klimatu cirkumpolárním problémem, je EU připravena spolupracovat se státy Arktidy, původními národy a příslušnými arktickými regionálními a mnohostrannými fóry na sdílení zkušeností, odborných znalostí a informací týkajících se **změny klimatu, dopadů na klima, přizpůsobování se této změně a odolnosti klimatu** v zájmu vytvoření ambiciózního programu přizpůsobování se změně klimatu pro oblast Arktidy.

EU by měla při koncipování vhodných opatření pro přizpůsobování se změně klimatu a zmírňování změny klimatu spolupracovat s oblastmi v Arktidě tak, aby byla zohledněna situace v místě samotném a zvláštní charakter arktických oblastí. Toho může zčásti dosáhnout prostřednictvím **evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy)**¹⁸, do kterých jsou opatření v oblasti klimatu začleněna.

Vedle svých závazků týkajících se emisí CO₂ pro roky 2030 a 2050 by měla EU **příspěť k mezinárodnímu úsilí o omezení emisí znečišťujících látek s krátkou životností, jako je např. černé uhlí a metan**, které ještě více zrychlují změny klimatu v Arktidě. Jelikož černé uhlí pochází ze sazí a je až 1500krát účinnější než CO₂, zvyšuje tempo tání ledu a sněhu. Dalším skleníkovým plynem je metan, který je 20krát účinnější než CO₂, a pod permafrostem Arktidy mají být uloženy jeho rozsáhlé rezervy. EU by mohla omezit emise prostřednictvím Úmluvy o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (UNECE CLRTAP), pozměněného Göteborgského protokolu, navrhovaného souboru opatření Komise týkajícího se zlepšení kvality ovzduší, koalice pro klima a čisté ovzduší a zapojení do iniciativ Arktické rady, např. pracovní skupiny pro černé uhlí a metan.

1.3 Ochrana životního prostředí

Cílem EU je ochrana, zachování a zlepšování kvality životního prostředí pro současné i budoucí generace, a to i v širším regionu. EU by se měla nadále zapojovat do **mnohostranných dohod týkajících se životního prostředí**, které mají také mimořádný význam pro Arktidu, a podporovat jejich provádění¹⁹. EU by měla prosazovat úplné

¹⁸ Z ESI fondů (2014–20) je 25 % finančních prostředků věnováno na podporu cílů spojených se změnou klimatu.

¹⁹ Mezi tyto dohody patří Úmluva o biologické rozmanitosti, Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů, Dohoda o ochraně africko-euroasijských druhů stěhovavých vodních ptáků, Bernská úmluva,

do držování ustanovení Úmluvy Organizace spojených národů o mořském právu (UNCLOS), která se považuje za mezinárodní obyčejové právo, včetně povinnosti chránit a zachovat mořské prostředí.

EU by měla rovněž spolupracovat s partnery na **podpoře ochrany biodiverzity na vysoké úrovni**, jež si klade za cíl zastavit ztrátu biodiverzity a dosáhnout celosvětových cílů pro rok 2020 v oblasti biodiverzity. EU by měla **podporovat zřízení mořských chráněných území** v Arktidě, jelikož tato území jsou v úsilí o ochranu biodiverzity důležitým prvkem. EU by měla rovněž spolupracovat se státy Arktidy a dalšími mezinárodními partnery na vytvoření nástroje podle úmluvy UNCLOS pro zachování a udržitelné využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech mimo jurisdikci jednotlivých států.

Obyvatelé Arktidy stále více trpí vysokými úrovněmi **znečišťujících látek a těžkých kovů**, které končí v potravinovém řetězci Arktidy²⁰. EU by měla nadále podporovat práci na mezinárodní úrovni, jejímž cílem je od nynějška do roku 2020 zakázat či utlumit perzistentní organické znečišťující látky v životním prostředí²¹. V tomto ohledu bude důležité účinné provádění Stockholmské úmluvy všemi státy Arktidy. EU by měla podporovat rychlou ratifikaci Minamatské úmluvy, jež si klade za cíl snížit emise rtuti a zabránit jim. S ohledem na svůj komplexní soubor právních předpisů by mohla EU sdílet se státy Arktidy zkušenosti a osvědčené metody týkající se oběhového hospodářství.

Pokud jde o riziko **invazních nepůvodních druhů**, měla by být součástí opatření jak nepovinná opatření, například opatření navržená v pokynech Mezinárodní námořní organizace pro kontrolu a řízení biologického znečišťování prostředí loděmi, tak i opatření povinná. Uvedená opatření by mohla vycházet ze zkušeností získaných v EU a v jejích členských státech při regulaci některých způsobů šíření druhů, včetně opatření stanovených prostřednictvím Mezinárodní úmluvy o kontrole a řízení lodní zátěžové vody a usazenin přijaté v roce 2004. EU by proto měla učinit veškeré vhodné kroky, aby všechny signatáře podpořila v ratifikování uvedené úmluvy.

EU by měla být odhodlána úzce spolupracovat s členskými státy, stranami Úmluvy o ochraně mořského prostředí severovýchodního Atlantiku (OSPAR) a dalšími stranami působícími v **oblasti ropy a zemního plynu** se záměrem podpořit přijetí nejvyšších norem pro předcházení závažným haváriím a kontrolní opatření pro životní prostředí. EU by měla být připravena s mezinárodními partnery sdílet své regulační²² a technologické osvědčené metody, jejichž cílem je podporovat bezpečnost a zachování životního prostředí v oblasti. EU by měla proto uvítat dohodu Arktické rady o spolupráci v oblasti znečištění moří ropou, připravenosti a reakci na tyto situace v arktické oblasti.

Mezinárodní úmluva o regulaci velrybářství, Stockholmská úmluva o perzistentních organických znečišťujících látkách a Úmluva o ochraně mořského prostředí severovýchodního Atlantiku (OSPAR).

²⁰ Viz například dokument AMAP 2009 Assessment: Human health in the Arctic (Posouzení: lidské zdraví v Arktidě), <http://www.amap.no/documents/doc/amap-assessment-2009-human-health-in-the-arctic/98>

²¹ Zejména perzistentní organické znečišťující látky, velmi perzistentní a velmi bioakumulativní látky, jakož i perzistentní, bioakumulativní a toxické látky.

²² Např. směrnice o bezpečnosti činností v odvětví ropy a zemního plynu v moři (2013/30/EU).

2. UDRŽITELNÝ ROZVOJ V ARKTIDĚ A JEJÍM OKOLÍ

Problematika

Udržitelný hospodářský rozvoj čelí v arktické oblasti zvláštním problémům. Ve srovnání s ostatními částmi Evropy má evropská část Arktidy jen malý počet obyvatel, kteří jsou rozprostřeni na rozsáhlém území, a je charakteristická nedostatečným dopravním spojením, jako jsou např. cesty, železnice nebo letecké propojení z východu na západ. Širší arktická oblast je bohatá na přírodní zdroje, např. ryby, minerály, ropu a zemní plyn²³. Nedostatek pozemních komunikací znamená, že při propojování lidí a podniků a uspokojování vzdělávacích, zdravotnických, lingvistických a kulturních potřeb komunit v Arktidě hraje stále větší úlohu vesmírná infrastruktura.

Evropská část Arktidy má rovněž významný potenciál pro podporu růstu ve zbytku Evropy. Jelikož však EU dosud v současné době nedisponuje úplným severo-j jižním dopravním propojením, mohla by prozkoumat výhody, které by přineslo posílení spojení s Arktidou prostřednictvím transevropských sítí, např. ze Finska do Norska, které by poskytly přístup k Severnímu ledovému oceánu.

EU by prostřednictvím svých členských států a úzkých vazeb s Islandem a Norskem (jako členy Evropského hospodářského prostoru), jakož i s Grónskem²⁴, mohla hrát důležitou úlohu při ovlivňování budoucího vývoje evropské části Arktidy formou uplatňování pravidel EU platných pro EHS²⁵ a využíváním finančních nástrojů. Spolupráce mezi zeměmi a oblastmi v evropské Arktidě je dobrá, např. v souvislostech Rady Barentsova euroarktického regionu a politického rámce Severní dimenze.

Politika soudržnosti EU podporuje v evropské Arktidě investice stejně jako budování kapacit, přičemž klade důraz na výzkum a inovace, konkurenceschopnost malých a středních podniků a podporu přechodu na nízkouhlíkové hospodářství²⁶. Dalšími důležitými zdroji financování projektů v oblasti jsou programy EU pro územní spolupráci, např.: program Interreg Sever, program Botnia-Atlantica, program pro oblast Baltského moře, a pro severní periferní oblasti a Arktidu, jakož i programy přeshraniční spolupráce Karelia a Kolarctic v rámci evropského nástroje sousedství. EU by se měla věnovat posílení spolupráce, synergiím a doplňkovosti mezi těmito programy a dalšími zdroji financování v oblasti. Dosud se ukazuje, že vytvoření projektů infrastruktury je obtížné a vnitrostátní a regionální orgány prohlásily, že vidí potřebu, aby bylo financování z EU v této oblasti koordinovanější a účinnější²⁷.

²³ Jak odhaduje posouzení z roku 2008, které provedla vládní organizace US Geological Survey, oblast na sever od polárního kruhu obsahuje přibližně 13 % zdrojů ropy na světě, které dosud nebyly objeveny, ale jsou z technického hlediska vytěžitelné, a 30 % neobjevených zdrojů zemního plynu na světě.

²⁴ Grónsko není členskou zemí Evropské unie. Dlouhodobé vztahy s Grónskem byly v roce 2015 potvrzeny podpisem společného prohlášení Evropské unie na jedné straně a grónské vlády a dánské vlády na straně druhé o vztazích mezi Evropskou unií a Grónskem.

²⁵ V souladu s čl. 102 odst. 1 Dohody o EHP.

²⁶ Pro období 2014-2020 byla na investice v severním Finsku a Švédsku v rámci cíle investice pro zaměstnanost a růst přidělena 1 miliarda EUR, kterou doplní vnitrostátní spolufinancování z veřejných a soukromých zdrojů.

²⁷ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/arctic-eu-funding/doc/results_en.pdf

Arktická oblast je díky svému klimatu rovněž ideálním místem pro inovace v technologiích a službách v chladném klimatu. Drsné klimatické podmínky a křehké životní prostředí vyžadují pro plnění vysokých environmentálních norem specializovanou technologii a know-how. Dále by mohly být rozvíjeny příležitosti v oblasti „ekologické ekonomiky“, např. udržitelné vícezdrojové energetické systémy, ekoturistika a nízkoemisní produkce potravin. Evropská komise bude nápomocna při sledování potenciálních příležitostí pro udržitelné hospodářské činnosti, včetně oblastí „modré ekonomiky“, jako jsou např. akvakultura, rybolov, výroba z obnovitelných zdrojů na moři, námořní cestovní ruch a mořská biotechnologie. Očekává se, že energie se svými různými podobami v celé této rozsáhlé oblasti bude rostoucím odvětvím a může zahrnovat větrnou energii na souši i na moři, energii z oceánů, geotermální energii a vodní energii.

Politická reakce

2.1 Podpora udržitelných inovací

EU by měla podporovat **šíření inovativních technologií** v Arktidě. Tyto technologie by mohly být používány pro řadu činností, jako např. vývoj pokročilých materiálů schopných fungovat v extrémních podmínkách arktické zimy, které mohou stimulovat investice do energetické účinnosti a obnovitelné energie. Takové technologie mají potenciál přinášet rozsáhlé sociální a hospodářské výhody v rámci Arktidy i mimo ni. Vedle programu Horizont 2020 jsou finanční prostředky na činnosti v oblasti výzkumu a inovací v evropské části Arktidy poskytovány z programů fondů ESI.

Evropská komise se bude zabývat tím, jak by mohl program Horizont 2020 urychlit přeměnu výsledků výzkumu do technologií a služeb v chladném klimatu s komerčním potenciálem. Součástí těchto výsledků by měla být posouzení udržitelnosti procesů a technologií v zájmu zajištění sociální ochrany a ochrany životního prostředí a tyto výsledky by mohly přispět k vytvoření „norem pro Arktidu“. Aby se rozvoj ubíral kupředu udržitelnou cestou, budou rovněž zajišťovat úzké vazby mezi výzkumem, vědou a technologií při současném zohlednění tradičních poznatků.

Projektům výzkumu a inovací souvisejícím s Arktidou²⁸ může napomoci získat přístup na trh program InnovFin²⁹, který spadá pod program Horizont 2020, a to zejména k němu náležející iniciativa skupiny Evropské investiční banky a Evropské komise nazvaná Finanční prostředky pro inovátory. Innovfin sestává z řady integrovaných a doplňkových finančních nástrojů a poradenských služeb, které pokrývají celý hodnotový řetězec výzkumu a inovací na podporu investic od nejmenšího až po největší podnik.

V neposlední řadě mnohé společnosti – a to zejména malé a střední podniky – nacházející se v nejsevernější části EU úspěšně využívají inovativních obchodních modelů a inovativních

²⁸ V rámci programu Innovfin (<http://spga.eu/>) je již financován např. zařízení pro testování automobilů v zimních podmínkách (projekt Arctic Arc).

²⁹ InnovFin sestává z řady finančních nástrojů a poradenských služeb. Pokrývá celý hodnotový řetězec výzkumu a inovací na podporu investic od nejmenšího až po největší podnik. Další informace naleznete zde: <http://www.eib.org/products/blending/innovfin/>.

technologií, jmenovitě informační technologie, zpracování údajů a služeb, průmyslového designu, ekonomiky sdílení a oběhového hospodářství. **Účinný přístup k jednotnému trhu** je často zásadní pro to, aby se inovace přenesly z fáze vývoje do fáze uvedení na trh. Při provádění svých strategií pro jednotný digitální trh³⁰ a při modernizaci jednotného trhu³¹ Komise proto vynaloží mimořádné úsilí na to, aby prosadila podmínky pro příležitosti v oblasti inovací a obchodu v Arktidě. Při poskytování rad na žádost malých a středních podniků v Arktidě dosahuje mimořádných úspěchů evropská síť podniků European Enterprise Network, kterou žene kupředu silná poptávka v oblasti. Žene ji kupředu silná poptávka v oblasti. Komise bude tuto činnost i nadále podporovat.

2.2 Fórum zúčastněných stran pro evropskou Arktidu

Konzultace mezi Komisí a Evropskou službou pro vnější činnost naznačují, že evropská Arktida trpí nedostatkem investic. V důsledku toho, že Komise uznává potřebu úzce spolupracovat se státními, regionálními a místními orgány evropské Arktidy, zřídí v zájmu posílení spolupráce a koordinace mezi různými programy financování EU fórum zúčastněných stran pro evropskou Arktidu.

Členy tohoto dočasného fóra by měly být orgány EU, členské státy a regionální a místní orgány, jež mají přispět ke zjištění **klíčových priorit v oblasti investic a výzkumu**, do kterých mají být poskytovány finanční prostředky EU. Tento proces bude v rámci Dohody o Evropském hospodářském prostoru rovněž otevřen Norsku a Islandu stejně jako Grónsku podle společného prohlášení EU a Grónska. Tento úkol, jenž bude plněn pod předsednictvím Evropské komise, má být dokončen do konce roku 2017.

V rámci programu iniciativy Interreg pro severní periferní oblasti a Arktidu bude jako doplněk tohoto fóra probíhat pilotní činnost, jejímž cílem bude vytvořit **síť řídicích orgánů a zúčastněných stran** z různých regionálních rozvojových programů v evropské části Arktidy. Dále má tato síť usnadňovat výměnu informací, plánovat a koordinovat výzvy k podávání návrhů a sledovat dopad programů na oblast. Součástí nové sítě pro spolupráci budou moci být rovněž příslušné vnitrostátní a mezinárodní finanční nástroje. Díky rozsáhlé práci a zkušenostem z programů budou tyto sítě při stanovování priorit v oblasti výzkumu a investic přispívat k činnosti fóra zúčastněných stran.

Aby bylo možné shrnout výsledky práce fóra a sítě po roce 2017, bude Komise financovat a podpoří konání **výroční konference zúčastněných stran pro Arktidu** v oblasti evropské Arktidy, jejímž úkolem bude posílit spolupráci a vytvářet sítě mezi zúčastněnými stranami pro zlepšení budování kapacit, vytváření mezinárodních projektů a zvyšování informovanosti o zdrojích financování.

2.3 Investice

³⁰ COM (2015) 192 final.

³¹ COM (2015) 550 final.

Investiční plán pro Evropu je stále v platnosti a mohl by být potenciálně použit na podporu projektů infrastruktury v evropské části Arktidy včetně Grónska. Prostřednictvím tohoto nástroje a jeho stávajících úvěrových operací by mohla Evropská investiční banka (EIB) pomoci financovat nejen projekty na zlepšení dopravních spojení po souši, moři i ve vzduchu, ale rovněž projekty v oblasti telekomunikací, energetické účinnosti a nízkouhlíkové technologie. V souladu se svými mandáty by mohla EIB investovat do přeshraničních projektů mezi Švédskem, Finskem, Dánským královstvím, Norskem a Islandem, které mají významný rozvojový potenciál.

Příprava těchto projektů by se mohla rovněž usnadnit zapojením Evropského centra pro investiční poradenství a Evropského portálu investičních projektů. To by mohlo pomoci přilákat nové zdroje financování díky maximalizaci zapojení soukromého sektoru a doplňkovému využití evropských strukturálních a investičních fondů. Mohly by být vytvořeny účelové platformy, které by propojovaly různé investory v arktické oblasti. Důležitým investorem v arktické oblasti je rovněž Evropská banka pro obnovu a rozvoj.

Integrovaná politika EU pro Arktidu je proto v souladu s investičním plánem pro Evropu, který nabízí řadu způsobů, jak podpořit investice v arktické oblasti ve prospěch občanů a podniků jak nad polárním kruhem, tak pod ním.

Z pohledu **dopravního spojení** patří severní část Finska, Švédska a Norska k transevropské dopravní síti (TEN-T). Tato síť podporuje investice v zájmu optimalizace výhod, které ze sítě plynou. Zaměřuje se na přeshraniční úseky a odstraňování překážek a prosazuje udržitelné druhy dopravy. Jako přístavy sítě TEN-T byly stanoveny Lulea, Kemi, Oulu, Narvik a Hammerfest, které tvoří důležitá propojení mezi námořní a pozemní dopravou.

EU spolufinancuje práce a studie, jež si kladou za cíl zlepšení přechodu na jiný druh dopravy a zvýšení kapacity železniční dopravy mezi Narvikem, Botnickým koridorem a jižní Skandinávií.

Vytváření optimální, udržitelné kombinace různých druhů dopravy (týká se cestování na dlouhé i krátké vzdálenosti stejně jako osobní i nákladní dopravy) by mělo probíhat ve spolupráci mezi orgány EU, členskými státy, třetími zeměmi a příslušnými průmyslovými odvětvími. Aby byla síť využívána optimálně, rovněž by měla být zvážena koordinovaná strategie financování.

2.4 Kosmické technologie

Vzhledem k obrovské rozloze a řídkému osídlení může arktická oblast skvěle využívat služeb založených na vesmírných technologiích. Jelikož však arktická oblast není pokryta geostacionárními družicemi, jsou nutná specifická řešení.

Program Copernicus díky svým družicím na polární dráze již poskytuje služby dozoru a monitorování, čímž přispívá k plnění klíčových potřeb v oblasti životního prostředí, bezpečnosti a ochrany. Jakmile bude zřízen Evropský družicový navigační systém (Galileo), nabídne pokrytí arktické oblasti, které bude poskytovat bezpečné a spolehlivé možnosti v oblasti navigace pro použití ve vzduchu, na moři i na souši. Potřeby v oblasti telekomunikací

však nelze adekvátně vyřešit pomocí stávajících družic nacházejících se zejména na rovníkové dráze. Komise zváží, zda by vhodné řešení pro Arktidu bylo možné začlenit do případného návrhu na podporu další generace družicové komunikace v rámci státní správy, a to v souvislostech vytvoření kosmické strategie nebo akčního plánu pro evropskou obranu. EU bude rovněž prosazovat integrovaný celoarktický pozorovací systém prostřednictvím iniciativy GEO Cold Region, která bude představovat nezbytný nástroj pro studium, předpovídání a posuzování změn, které podporují udržitelný rozvoj v oblasti.

2.5 Bezpečné a chráněné námořní činnosti

S ohledem na to, že provoz plavidel v Arktidě stále roste, přičemž jsou mezi nimi i taková, která plují pod vlajkami členských států EU, měla by EU přispět ke **zvýšení bezpečnosti navigace v Arktidě** prostřednictvím inovativních technologií a vytvořením nástrojů pro monitorování časoprostorové situace ve stále intenzivnějších námořních činnostech v Arktidě. Takové poznatky jsou nezbytné, aby mohla být posuzována následná rizika a přijímána lepší rozhodnutí týkající se případných zmírňujících opatření. Jako první krok vyhlásí Evropská komise v rámci programu Horizont 2020 výzvu, které má pomoci připravit síť pro Arktidu a Atlantik, jež se bude zabývat hrozbami pro námořní bezpečnost, které vyplývají z otevření severovýchodní cesty³². EU by měla rovněž podporovat mezinárodní úsilí o uplatňování mezinárodního polárního kodexu, jenž zahrnuje otázky související s dopravou, které jsou podstatné pro navigaci ve vodách Arktidy, včetně zlepšení pátracích a záchranných operací. Očekává se, že polární kodex vstoupí v účinnost dnem 1. ledna 2017.

I když pokrytí pro Arktidu zajišťuje družicový systém automatické identifikace (AIS), existují problémy při zajišťování a řízení pátracích a záchranných jednotek v případě plavidla, které potřebuje pomoc, a to z důvodu vzdálenosti, obtížné navigace způsobené ledem a méně hustého námořního provozu v oblasti. Evropské fórum subjektů pobřežní stráže (ECGFF) by mělo úzce spolupracovat s nově zřízeným **Fórem arktické pobřežní stráže (ACGF)**, které by mohlo hrát důležitou úlohu při zajišťování bezpečné, chráněné a z hlediska životního prostředí odpovědné námořní činnosti v Arktidě.

3. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE V OTÁZKÁCH ARKTIDY

Problematika

Problémy ovlivňující Arktidu i jejich řešení vyžadují společnou reakci na regionální i mezinárodní úrovni. Širší geopolitická dynamika může ještě přispět ke složitosti změn, které mají na oblast vliv. EU má velký zájem na tom, aby Arktida zůstala územím konstruktivní mezinárodní spolupráce, kde se složité otázky řeší smírnou dohodou a kde lze v rámci reakce na vyvstávající najít společnou půdu. K urychlení vzájemného pochopení, které umožní společně dosáhnout dohodnutých řešení a udržovat pokojnou spolupráci, lze využít zejména

³² V rámci výzvy SEC-21-GM-2016-2017 programu Horizont 2020: celoevropské sítě aplikujících odborníků a jiných subjektů v oblasti bezpečnosti.

vědu. Evropská unie, která ve vědě stojí celosvětově v popředí, by měla být připravena více se zapojit na široké úrovni do celosvětové spolupráce v této oblasti. Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace – je otevřen světu a umožňuje partnerství mezi regiony a zeměmi při řešení celosvětových společenských problémů.

EU je na mezinárodní úrovni zapojena do záležitostí, které mají přímou důležitost pro Arktidu, prostřednictvím OSN a jejích specializovaných agentur (Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu, Mezinárodní námořní organizace a Mezinárodní organizace pro civilní letectví) a pomocných orgánů (Program OSN pro životní prostředí). V posledních desetiletích byla zřízena řada fór pro spolupráci v Arktidě, z nichž nejdůležitější je Arktická rada. Státy Arktidy pracují na udržení míru a stability prostřednictvím spolupráce a uplatňování právních norem. Vzhledem k významu arktické oblasti a zde probíhajícím podstatným změnám je důležité, aby EU i nadále s partnery z Arktidy i partnery, kteří nejsou její součástí, spolupracovala při dosahování společných postojů a řešení týkajících se záležitostí, jako jsou např. změna klimatu, ochrana životního prostředí a vědecký výzkum.

Rovněž je důležité zajistit vhodná opatření pro účinnou správu Severního ledového oceánu v zájmu ochrany životního prostředí, mírové spolupráce a řešení sporů, dodržování mezinárodního práva a udržitelného využívání mořských zdrojů. Rovněž nabývá na důležitosti i námořní bezpečnost. V červnu 2014 přijala Evropská rada strategii pro námořní bezpečnost pro globální námořní oblast³³. Tato strategie a související akční plán stanoví řadu výzev, které mají dopad na námořní oblast, a navrhované reakce na úrovni EU.

Politická reakce

3.1 Mezinárodní organizace a fóra

EU by měla zaujmout aktivní postoj při vyjednávání v příslušných fórech OSN, aby byly všechny země a oblasti podpořeny v tom, aby přijaly svou odpovědnost, zejména pokud jde o změnu klimatu a ochranu životního prostředí, ale rovněž v souvislosti s vyvstávajícími výzvami, jako je např. bezpečnost na moři a udržitelné řízení zdrojů na souši i na moři.

EU uznává a podporuje stávající právní nástroje pro správu světových moří. Rámec pro správu Severního ledového oceánu, včetně smírného urovnávání sporů, stanoví zejména **Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu (UNCLOS)**. EU bude toto úsilí podporovat zapojením se do strategického dialogu se zúčastněnými stranami z Arktidy a třetími zeměmi věnovanému bezpečnostním otázkám a prosazování stabilní správy moří založené na pravidlech.

EU se bude nadále **aktivně účastnit Arktické rady**, která je primárním fórem pro mezinárodní spolupráci v regionu – zapojí se např. do příslušných pracovních skupin, účelově založených pracovních skupin a skupin odborníků a bude se podílet na jejich činnosti. EU se těší na spolupráci se stávajícím i budoucím předsednictvím Arktické rady a na brzké přiznání

³³ Rada Evropské unie (dokument 11205/14).

statusu pozorovatele v souladu s prohlášením z Kiruny z května 2013³⁴. EU by se měla v rámci Arktické rady rovněž zapojit do záležitostí souvisejících se správcovstvím moří, mimo jiné účasti v pracovní skupině Arktické rady pro námořní spolupráci v Arktidě.

EU bude nadále **podporovat regionální a subregionální spolupráci**, a to rovněž prostřednictvím svého členství v Barentsově evropsko-arktické radě a politiky Severní dimenze. EU je v rámci Evropské hospodářské komise OSN a zejména Úmluvy UNECE o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států (CLRTAP) zapojena i do regionální spolupráce. Důležitými partnery jsou pro Evropskou unii rovněž Severská rada a Severská rada ministrů, v neposlední řadě vzhledem k jejich dlouho trvajícím vztahům s EU a programu spolupráce v Arktidě.

Tyto rámce pro spolupráci se zabývají mnoha důležitými otázkami na regionální úrovni a mohou mít zásadní dopad na životy původních národů a místních komunit.

3.2 Dvoustranná spolupráce

EU by měla v zájmu určení dalších oblastí pro spolupráci, např. v oblasti vědy a investic, spolupracovat se všemi **arktickými partnery** včetně Kanady, Ruska a Spojených států. EU rovněž naváže vztahy se všemi zeměmi, které mají, pokud jde o záležitosti společného zájmu a významu, na Arktidě stále rostoucí zájem, např. Čínou, Indií, Japonskem, Korejskou republikou a Singapurem.

EU spolupracuje v rámci partnerství i s Grónskem³⁵. Cílem tohoto partnerství je podporovat Grónsko při řešení jeho hlavních problémů, zejména v oblasti udržitelné diverzifikace hospodářství a posílení administrativní kapacity. EU poskytuje Grónsku rozpočtovou podporu, která má posílit oblast vzdělávání jako stimul udržitelného rozvoje. EU se bude na vhodné politické a odborné úrovni nadále zapojovat do politického dialogu týkajícího se otázek společného zájmu, jako jsou celosvětové otázky (energetika, změna klimatu a životní prostředí a přírodní zdroje) a otázky týkající se Arktidy.

Politika pro Arktidu a záležitosti týkající se Arktidy nadále zůstanou důležitým prvkem úzkých vztahů EU s Islandem a Norskem.

3.3 Dialog s původními národy Arktidy

EU bude nadále **navazovat kontakty s původními národy Arktidy a místními komunitami**, aby mohly být jejich názory a práva respektovány a prosazovány v probíhajícím vývoji politik EU, jež mají na Arktidu vliv. Evropská komise je každoročně hostitelem jednání v rámci dialogu se zástupci původních národů Arktidy, jehož cílem je výměna názorů a dohoda týkající se oblastí další spolupráce, zejména v souvislosti s obchodem a lidskými

³⁴ „Arktická rada přijímá žádost EU o status pozorovatele kladně, ale konečné rozhodnutí o jeho přiznání odkládá, dokud nebudou vyřešeny obavy členů Arktické rady, kterými se zabýval předseda Evropské komise ve svém dopise ze dne 8. května, s tím, že dokud Arktická rada neprojedná návrh uvedený v předmětném dopise, může být EU při jejím jednání jako pozorovatel přítomna.“

³⁵ Rozhodnutí Rady 2014/137/EU ze dne 14. března 2014 o vztazích mezi EU na jedné straně a Grónskem a Dánským královstvím na straně druhé.

právy. EU by měla nadále pracovat na prosazení konzistentnosti mezi vnitřní a vnější politikou EU vůči původním národům.

EU poskytuje místním komunitám podporu prostřednictvím několika svých programů financování, včetně národních programů fondů ESI, programů územní spolupráce a programů v rámci evropského nástroje sousedství³⁶. Program pro severní periferní oblasti a Arktidu se zaměřuje na využití inovací pro udržení a rozvoj silnějších a konkurenceschopnějších komunit, podporu podnikání, zavedení energeticky bezpečných komunit a pro podporu a rozvoj kulturního a přírodního dědictví. Tohoto programu se mohou vedle devíti partnerských zemí v evropské Arktidě účastnit i partneři z Kanady a Ruska.

3.4 Řízení rybolovu

EU by měla uvítat nedávné prohlášení, které podepsalo pět pobřežních zemí Arktidy týkající se **rybolovu v Arktidě**³⁷, které podepsalo pět pobřežních zemí Arktidy, a potřebu získat více informací o ekosystémech v Severním ledovém oceánu, než bude tato oblast otevřena komerčnímu rybolovu. Jelikož se však dotyčná oblast nachází mimo jurisdikci jednotlivých států, bude nutné, aby na zavedení vhodných opatření na mezinárodní úrovni spolupracovaly všechny zúčastněné země, nejen země pobřežní. Aby byla zajištěna dlouhodobá ochrana a udržitelné využívání zdrojů ve volných mořích Arktidy, měla by se součástí tohoto rámce stát regionální organizace nebo ujednání pro řízení rybolovu v kombinaci s novou regionální úmluvou pro mořské prostředí. Evropská komise se domnívá, že takový rámec lze zřídit pouze otevřeným a inkluzivním způsobem, a vítá rozšíření jednání tak, aby zahrnovala i hlavní země provozující rybolov.

3.5 Vědecká spolupráce

EU by měla podporovat a usnadňovat účinnou mezinárodní vědeckou spolupráci formou podpory nadnárodního přístupu k výzkumné infrastruktuře a veřejně přístupných zdrojů dat, aby se zlepšilo politické a hospodářské propojení a zachovaly dobré vztahy s klíčovými zeměmi v oblasti. EU se vedle svých členských států již staví do pozice partnera pro globální spolupráci v Arktické radě. EU by měla rozvíjet vědeckou spolupráci na mezinárodní úrovni v rámci **transatlantické aliance pro výzkum oceánu (a Arktidy)**³⁸, která byla založena prohlášením z Galway v květnu 2013 a jejíž součástí jsou Kanada, EU a Spojené státy americké.

³⁶ Např. program Interreg IV A Sever, program pro severní periferní oblasti a Arktidu a program přeshraniční spolupráce Kolarctic.

³⁷ <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/folkerett/declaration-on-arctic-fisheries-16-july-2015.pdf>.

³⁸ EU, Kanada a USA se snaží udržovat vzájemnou spolupráci týkající se námořní infrastruktury a infrastruktury pro výzkum Arktidy. Mimo tyto dva partnery prosazuje program Horizont 2020 nejširší nadnárodní přístup k výzkumným infrastrukturám a podporuje politiku volného přístupu k údajům za účelem zlepšení politického a ekonomického propojení a udržování dobrých vztahů se všemi zeměmi v oblasti a zeměmi, které mají zájem na výzkumu v Arktidě. Více informací týkajících se transatlantické **aliance pro výzkum oceánu (a Arktidy)**: <http://ec.europa.eu/research/iscp/index.cfm?lg=en&pg=transatlantic-alliance>

Pro vyplnění mezer v dostupných poznatcích týkajících se mořského dna v mořích a oceánech obklopujících Evropu a života v nich stanovila Evropská komise cíl vytvořit do roku 2020 **bezešvou mapu celého mořského dna** a vodního sloupce nad ním. Tento projekt bude od roku 2018 zahrnovat Barentsovo moře. V rámci evropské námořní sítě pro pozorování a sběr dat (EMODnet) spolupracuje na tom, aby byly příslušné poznatky o mořích pro uživatele více přístupné, interoperabilní a užitečné, přes 100 organizací, pocházejících také z Islandu, Norska a Ruska. Údaje budou dostupné prostřednictvím jediného internetového portálu.

Tato iniciativa je důležitá pro posílení udržitelného růstu v „modré ekonomice“. Odhaduje se, že široké zpřístupnění vysoce kvalitních poznatků o mořích, které mají v držení veřejné orgány v EU, zlepšit produktivitu o více než 1 miliardu EUR ročně³⁹: Nebylo by potřebné, aby soukromé a veřejné orgány, stejně jako hydrografické úřady, výzkumné ústavy a organizace občanské společnosti opětovně zkoumaly oblasti, které již prozkoumány byly, ale o kterých nebyly údaje dosud zpřístupněny. Zpracování stávajících údajů by pro ně bylo méně nákladné. Měl by být posílen výzkum v otázkách bezpečnosti, který zahrnuje zdroje dvojího užití v Arktidě a výměnu osvědčených metod v této oblasti.

4. ZÁVĚRY A DALŠÍ KROKY

1. Tímto politickým dokumentem by se měly řídit kroky EU v nadcházejících letech a Evropská komise a vysoká představitelka pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku uvítá názory Evropského parlamentu a Rady EU. EU bude upravovat tuto politiku vzhledem k aktuálnímu vývoji.

2. EU by měla jako součást svého strategického závazku pro Arktidu navázat vztahy s regiony v následujících třech prioritních oblastech:

- změna klimatu a ochrana životního prostředí Arktidy,
- podpora udržitelného rozvoje v oblasti,
- podpora mezinárodní spolupráce v otázkách Arktidy.

3. EU musí zajistit, aby byly k dispozici nezbytné koordinační struktury na úrovni EU, které by řešily budoucí výzvy. Rada by mohla zvážit zřízení pracovní skupiny pro záležitosti Arktidy a severskou spolupráci a obdobně i Evropský parlament by mohl zvážit zřízení delegace pro záležitosti Arktidy a severskou spolupráci.

³⁹ Pracovní dokument útvarů Komise „Znalosti v námořní oblasti 2020: plán“, který je průvodním dokumentem sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů s názvem Inovace v modré ekonomice: využití potenciálu našich moří a oceánů k růstu a vytváření pracovních míst (SWD/2014/0149 final).